

köszül" egy levél jött be hozzám, melyben felszó-
lítottam, hogy, mint volt 48/9-ki honvéd, a kolozs-
vári honvéd-egylet hivatalnokai mulasztó és szá-
bálytalan eljárását a szervezendő 48/9-ki honvéd
bajtársaim érdekében sietőleg rendezzem, mert a ké-
sedelmében veszély lenne.

Névtelen bajtársaim ép oly kötelességet ru-
háznak reám, melyet habár teljesíteni öröm, honfi
kötelességemnek ismernék — mintán azonban a
társulatok ügyeiben csak azok jogosultak beleavat-
kozni, kik törvényeszerűleg annak tagjai, a honpol-
gárnak pedig legelső kötelessége lévén a törvé-
nyek tisztelete, — mivel tagja ez egyletnek nem
vagyok, megbocsátanak, ha bátarságomra nem lép-
pek és nem cselekszem az ellen, miért életem s
mindenem mi kedves volt — egykoron önökkel
együtt — feláldozni kész valék és leszünk végső
lehelletünkig: nem elegendem tehát oly cselekvény-
be, melyre törvényileg jogosítva nem vagyok.

Szólítsák fel hát tisztelt bajtársaim választott
hivatalnokait egy gyűlés megtartására, adják elő
abban serelemüket, és én, meg vagyok győződve,
hogy nincs 48/9-ki honvéd, ki szenvedő bajtársai-
tól jólelkű akaratát elvonná.

Kolozsvárt, január 21-kén, 1870.

Inczedy Samu, h. ezredes.

Pest, január 16. 1870.

(r. l.) Ö Felségét a királyt e hó 19-kén,
a királynét pedig 20-kán várjuk körünkbe, a
hol nagy részét töltendik a farsangnak, mely al-
kalommal több udvari estély és bál is lesz.

Az ember igazán nem tudja, mit mondjon
azon indoklatlan feltételezésből eredt kifakadá-
sokra, melyekkel a bécsi lapok közül többben tu-
dadják a prehensiójukat a fölött, hogy a ma-
gyar-országi birodalom fejedelme, az év bizonyos
részét itt tölti.

Felédik a jó urak, mikép a közös államköl-
tségek fedezésének kötelességén kívül joga is
van a magyar nemzetnek ahoz, hogy fejedelmét,
hi iránt kétségbevonhatlan dynastikus érzelmeinek
fogva nemcsak jobbágyi bódulattal, de szeretettel
is viseltetett mindig, minél gyakrabban fogadhasa
nem mint vendéget, hanem mint a nagy nemzet-
család fejét, tehát, úgy szólván, házirat, kebelében.

Azon örüljenek a lajtántulak, ha az ural-
kodó megosztja szívét népei között, mert ezen atyai
szeretettel fog majd kifejlődni az óriási erő, a
mely a notalán bekövetkező veszély esetében mind-
nyájunkat és a trónt is képes lesz fenntartani.

Ugy vagyunk értesülve, hogy a budget tár-
gyalásának bevezése előtt mindenekelőtt néhány
szükségmunkát kell elvégezni az igaz-
ságügyminiszter körül tavaly hozott némely törvény
megváltoztatására vonatkozóan.

Volt már alkalmunk egy ízben állítani, mi-
kép a törvények észszerűsége, életrevalósága
csak a praxis, azaz: a törvények alkalmazása-
kor a gyakorlati kivitelek bizonyul be, mert a
theoria, bármily szépek, üdvösek tünnek is fel
abban bizonyos törvény, sokszor csak már és sok-
szor fog még csálni, — de a gyakorlat soha.

Ezen állításunk ezúttal is igazolva lön s ig-
azolva lesz — bizonyára — még számtalanszor és
mi csak örvendeni tudunk, hogy a kormány nem
elégszik meg, javaslatának a törvénykönyvbe tör-
tént iktatásával, hanem — kötelességéhez hiven —
figyel az új törvények gyakorlati eredményére,
s mielőtt azt nem találja kielégítőnek, azonnal
gondolkozik szükségessé vált megváltoztatásukról.

A most említett törvényjavaslatok után való-
szintűleg a municipiumok rendezése képezendi a
napirendet, mint oly égető kérdés, melynek to-
vábbra való elhalasztása sem nem lehetséges, sem
nem tanácsos.

Andrási Gyula gróf miniszterelnök a határőrvidék kérdéséről.

(a képviselőház jan. 17-iki üléséből.)

T. ház! Debreczen városra érdemes képviselője egy interpellációt intézett hozzám, melyben a következő három kérdés foglaltatik: először, hogy történt-e az, hogy a határőrvidék bekebelezése tárgyában nemcsak hozzám, mint a magyar kormány elnökéhez, hanem egyszerűen az osztrák kormány elnökéhez és a közös hadügyminiszterhez is intéztettek magas királyi leiratok, és hogy mi értetik azon alkotmányos előterjesztések alatt, melyeknek kidolgozására és beterjesztésére szolitattak fel az illető miniszterek. A második kérdés az: miként történt, hogy a hadügyminiszterhez szóló kéziratok egyike általa nem volt ellenjegyezve? A harmadik kérdés pedig vonatkozott azon hírekre, melyek szerint a határőrvidéken némi nyugtalanságnak mutatkoztak volna jelei: azon kérdést intézi hozzám a képviselő ur, nem szándékozik-e a kormány a határőrvidék kérdésére nézve általában előterjesztést tenni?

Mielőtt ezen kérdésekre nézve válaszolnék, kötelességemnek tartom engedelmet kérni a képviselő úrtól azért, hogy a távolléteben beadott interpellációt éppen távollétem és a később bekövetkezett szünetelés miatt csak mai napon válaszolhatok. Ezeket előrebocsátván, azt hiszem, hogy mi az első kérdést illeti, miért intéztettek a ha-

tárőrvidék egy részének felosztása tárgyában kézirat nemcsak hozzám, hanem a lajtántulak miniszterium elnökéhez is, azt gondolom, hogy ha a t. képviselő ur megengedi, hogy visszaemlékezzem azon körülményekre, melyek a legmagasabb kéziratok megjelenését megelőzték, egyet fog velem érteni abban, hogy a mi történt, egy, a mint történt, helyesen történt. A Magyarország és a Felsége többi országai közti fenforgó közös terhek viselésének arányára nézve kiküldött küldetés 1867. augusztus havában ugyanis abban állapodott meg, hogy számitási alapul csak az akkori állapot vétetik fel; továbbá, ha bármely rész területe időközben egyes részek hozzácsatolása, akár közigazgatásilag olvasztott részek vissza-
csatolása által növekednék, helye lesz meghatározni azon összeget, melylyel ezen rész a közös terhekhez járulni köteles.

Már most, mintán a magyar korona átveszi a határőrvidék eddig töltött közigazgatásilag elszakasztott egy részét, helye van, hogy az arány a tekintetben újlag állapítassék meg. Hozzájárul továbbá az, hogy a véderőről szóló törvény 13. § a értelmében azon kiszámításba, mely szerint járul a magyar korona a közösen megállapított sereg létszámához, a határőrvidék lakossága mint a mely szolgálatot más alakban teljesíti, be nem volt számitva, itt tehát előáll azon szükség, hogy ezen szám is kiigazittassék, és ez iránt is megállapodás történjék. Hogy a magyar kormány a legnagyobb súlyt fekteti arra, hogy minden, a két részt érdek-
lő ily egyezmény mindkét rész teljes meggyűvásával történjék, azt mondanom sem kell. Már most ezen megállapodást két módon lehetett eszközölni: vagy küldetéssek, vagy pedig a két miniszterium közti törtéendő egyezmény útján. A magyar kormány azon nézetben volt, hogy tekintve a jelen fenforgó kérdés aránylagos csekélységét, sokkal célirányosabb a második út, t. i. a két miniszterium útján eszközölni egyezményt, — mely ezután a törvényhozások elé lesz terjesztendő. De még azon esetben is, ha küldetésre bízották a kérdések eldöntését, mindenesetre meg kellett volna előznie azt a két miniszterium közti törtéendő egyezménynek. Erre és nem egyébre vonatkoznak tehát azon legmagasabb királyi kéziratok; ez, és nem egyéb értetik azon alkotmányos előterjesztések alatt, melyek annak idejében a törvényhozások elé hozandók. Hogy pedig Magyarország integritása egyáltalában kérdésbe nem vonatott, azt világosan bizonyítja a legmagasabb királyi kézirat szövege maga, mely azt mondja: „A bekebelezendő területek az illető polgári hatóság alá helyeztessenek.” Melyik az illető polgári hatóság, azt a kétségtelen történeti jog és a szente-

A mi a második kérdést illeti, hogy miért nem volt a közös hadügyminiszterhez intézett kéziratok egyike a közös hadügyminiszter által ellenjegyezve, erre nézve, habár nem tartoznék szorosan kötelességemhez válaszolni, de mintán azon helyzetben vagyok, hogy az indokokat, melyek a közös hadügyminisztert e tekintetben vezették, ismerem, van szerencsém válaszolni: A közös hadügyminiszterhez két rendbeli legmagasabb kézirat intéztetett; az első, mely Ö Felségének azon szándékát, illetőleg rendeletét fejezi ki, hogy a katonai határőrvidék egy része a katonai adminisztráció alól kivételve, s az ezredek felosztattván, a polgári Horvátországhoz csatolassék; a másik pedig felszólítja a közös hadügyminisztert azon előleges intézkedések megtételére, melyeknek az átvitt meg kell előznie. Az első tehát nem volt aláírva egy szerzőn azért, hogy annál inkább kitűnjék, és minden kifogás ellenében világosan álljon az, hogy Ö Felségének ezen legmagasabb kézírata, melyben Ö mint főhadúr a katonai szolgálat alól a határőrvidék egy részét kivieszi és az ezredeket felosztalja, nem egyéb, mint motu proprio. (Helyeslés jobbról.)

A másik kézirat pedig, mely azon részletes előterjesztések megtételére vonatkozik, melyeknek, mint szerencsém volt mondani, a bekebelezést kell hogy megelőzzék, már szokott módon alkotmányosan lett a közös hadügyminiszter által ellenjegyezve.

A mi a harmadik kérdést illeti: van-e szándékában a kormánynak a határőrvidékre vonatkozó általános előterjesztést tenni a t. ház elé, bátor vagyok válaszolni, hogy a mit általános előterjesztésnek lehetne nevezni, arra nézve a kormány jelenleg sem okot, sem alkalmat nem lát. Mintán azonban én azt gondolom, hogy a t. képviselő urnak is tulajdonképp az volt szándéka, hogy azon hírekre nézve, melyek azon időben a határőrvidékről keringtek, a kormánytól felvilágosítást nyerjen, e tekintetben szívesen fogom ez iránt is nézetemet elmondani. (Halljuk!)

En azt hiszem, t. ház, hogy kétségtelen, miszerint minden népnél, mely huzamos ideig nagyobb terheket viselt, mint a melyek őt méltányosan megillettek volna, és mely némileg elhagytatóságban érzi magát, a fatalismus bizonyos neme tör magának utat, mely abban áll, hogy újabb változások által ritkán jó valami jobb. En azt hiszem, hogy ezen felfogás létezett, vagy létezik a határőrvidék némely lakosainál s ez addig alkalmat azon hírekre, melyek az interpelláció beadása idején keringtek; de meg vagyok győződve, hogy a közel jövő a határőrvidék minden lakosát meg-

fogja győzni arról, hogy ez egyszer ezen hit nem alapos, s hogy a közel jövőben megnyugvást fognak ők találni.

Egyébiránt az én tudomásom szerint a határőrvidék lakosait ez időszert két tárgy tartotta igen természetesen izgalomban: az egyik a határőrvidéki erdők eladásának kérdése s különösen az, hogy az ebből nyerendő tetemes összegek hová fognak fordítani; a másik pedig maga az egy rész bekebelezésének kérdése.

A mi az elsőt illeti, reményem, igen rövid idő alatt a kormány azon helyzetben lesz, hogy meggyőzheti a t. házat, miszerint szorosan az általa vett utasítások értelmében járt el, és meggyőzheti egyszerűen a határőrvidéket, hogy a hadügyminiszterium és a magyar kormány közti folytatott tárgyalások alatt mindenekelőtt és mindenekelőtt a határőrvidék érdeke lett szemelőtt tartva. (Élénk helyeslés minden oldalról.) Arról tehát meg vagyok győződve, hogy e tekintetben a megnyugvás nem sokára be fog következni. (Helyeslés.)

A mi az igazottnak azon nemét illeti, a mely talán a határőrvidéken észlelhető lett volna, én azt hiszem, hogy az semmi egyéb nem volt, mint azon igen természetes nyugtalanság, a mely mindenütt létezik, a hol ismert állapotból ismeretlenbe kell átmenni. De ha létezett vagy létezik ily nyugtalanság, erősen hiszem, hogy a mint az illetők meg fognak győződni arról, hogy a magyar horvát kormány Ö Felségének abbéli magas akaratát, miszerint ezen átmeneti intézkedések úgy történjenek, hogy az által az illetőknek sem anyagi, sem erkölcsi érdekei a legkisebb kárt ne szenvedjék, sőt ellenkezőleg gyarapíttassanak (Helyeslés), teljesen magáévá tette; ha továbbá meg fognak győződni arról, hogy a magyar horvát kormány nem csak maga kívánja biztosítani a bekebelezendő részeket arról, hogy tekintve mostani állapotukat, bizonyos számú évekig, t. i. addig, míg a productiv erő náluk is kifejlődhetik, a határőrvidékre kiszabott adóknál magasabb adókat fizetni nem fognak; ha továbbá meg fognak győződni arról, hogy ezen átmeneti intézkedések feladata egyáltalában nem az: az illetők házajuk-tól elválasztani, sőt ahhoz közvetlenebb kapcsolattal visszacsatolni; ha meg fognak győződni arról, hogy ezen intézkedések eredménye nem lehet az, hogy bármennyi jogtól, melyet mai nap bírnak, megfosztassanak, sőt, hogy az alkotmányos jogok teljességébe lépjenek, s végre és főleg ha meg fognak győződni arról, hogy a magyar nemzet, és vele együtt a magyar kormány nemcsak hogy nem szándékozik őket nemzetiségükből, mint az némely helyütt állították, kivethetőtleni, sőt Horvátország-
én teljesen meg vagyok győződve, hogy akkor nemcsak meg fog szólni minden, talán most észlelhető nyugtalanság, hanem az illetők hazafiai kötelességüknek fogják tartani: Ö Felségének magas szándékát saját hozzájárulással és közreműködésükkel a kivitelben minden módon elősegíteni. (Élénk helyeslés.)

Ezeket tartottam szükségesnek a t. képviselő ur interpellációjára válaszolni.

Belügy.

A pénzügyi bizottságnak a költségvetés tárgyában beadott általános jelentése fölött, valószínűleg 18-kán fejezi be a parlament az általános vitát. A jelentésbe foglalt indítványok és a nyugdíjak kérdése feletti részletes tárgyalás befejezése után, a ház az egyes miniszteriumok költségvetéseit azon sorrendben fogja fölvenni, melyben a pénzügyi bizottság azokat előterjesztette; és pedig: 1) a miniszterelnök és honvédelmi miniszterium, 2) az Ö Felsége mellett miniszterium, 3) a pénzügyi, 4) az igazságügyi, 5) a közmunka, 6) a belügyi és 7) a földmívelési miniszteriumok költségvetéseit.

A Deák-párt jan. 16-iki ülésében élénk eszmecsere folytán Deák Ferencz indítványára elhatározták, hogy elfogadják a pénzügyi bizottság jelentését, magáévá teszi az abban tett indítványokat és kívánatokat, a nyugdíjak kérdésén azonban külön tárgyalás alá veszi, az egyes miniszteriumok budgetjeinek tárgyalása után. A vita gyorsítása végett az általános vitában az előadón és pénzügyén kívül senki sem fog szólani. Az államszámvérőszék felállítására vonatkozó törvényjavaslat tárgyában a központi bizottság jelentésének előterjesztése után fog értekezlet tartatni. Az igazságügyér az értekezlet elébe adta az első bíróságok rendezésére vonatkozó törvényjavaslatát tanulmányozás végett és azon célból, hogy a vélemények nyilvánulhassanak felettük, mielőtt még a ház asztalára tétetnének.

Lesz fegyvergyárunk Pesten, mintán Werndl a magyar svájci gépgyár társulat telkén mártius végeig oly gyárt épített, mely belenként 1000 darab fegyvert készít el. A töltevénygyárra nézve Goldmarkkal kötött szerződés, ki a miniszterium által kijelölendő helyen gyárt épít és évenként 30 millió töltényt szolgáltat. E szerint a honvédhaderég felszerelése legnagyobb részben az országban készülni fog.

A budgetviták közében helyesen utal az

„Esti Lap“ főcímké arra, hogy Angliában és Franciaországban az oppositio a budgetnek csak néhány pontjára nézve lép fel ellenjavaslatlalt, a többi nem vitátja, tudva, hogy ha neki kellene budgetet eredetileg tervezni, a SS-ek legnagyobb részét maga sem cikelyezhetné másképen.

Az új népszámlálás szerint Buda-Pest fővárosunk lakosainak száma közel 260,000.

A esik-szt-domokos-baláni rézbánya.

II.

Bővebb tájékozássá végett szükségesnek tartom ezen társulati gyűlés eleibe terjesztett jelentésemet a t. cz. közönséggel tudatni.

Folyó hó 16-án (december 1869.) küldetésem helyéről Pestről visszatérve, kötelességemnek tartom ezen küldetésem eredményeiről jelentésemet a következőkben a t. gyűlés elébe terjeszténi.

Azon eredmények után, melyek törekvéseim folytán augusztus hóban elértettek, miszerint t. i. a m. kormány pártfogását feltétlenül ígérte, s ennek következtében Csab Lajos k. bányatanácsost a végből küldötte ki, hogy ezen gyárnak termelési és jövedelmezési képességét vizsgálja meg, s erről részletes jelentést tegyen, ezen kérdésnek reánk való előnyös megoldásába fektetett reményem tökéletesen jogosultnak látszott. Állították ezt több részben magas állású egyéniségek, a kiknek alkalmuk volt, mert viszonyaink előttük ismeretlenek nem voltak, ezen kérdés nehéz voltát felismerhetni, s kik dacára ennek keresztülvitelték lehetőségeiket mondták, miáltal azon szorongató érzés, mely keblemre ezen kérdés kétes megoldása körül nehezült, félretolatott; ellenben s becsümben mélyen gyökerező ama meggyőződés új táplálékot nyert, miszerint ezen általam erős akarattal keresztülvinni szándékoló miveltnek minden illuzorius önámítástól ment erős, egészséges alapja van.

És csakugyan azon érvok, melyek ezen rézbányának fentartását nemzetgazdasági, financiai és politikai okoknál fogva felette kívánatosnak előtűntetik, oly jelentések, hogy én egy percig sem kételkedtem abba, miszerint a m. kormány ezeket méltányolván segítségét — a lehetőség korlátai közt bár — de annál bizonyosabban nyújtandja.

Hogy azonban e tekintetben mindent a mit céljaim előmozdítására üdvösek láttam felhasználjak, a m. pénzügyi miniszteriumnál tárgyalás végett levő ügyirataim a politikai hatóságról való erőlyes támogatás végett gr. Péchy kormánybiztos ő excellenciájához fordultam, a ki fölémer-
vén a baláni rézbánya fenállása fontosságát, ügye-
meas kormánytól meleg szavakban pártolni ígérte.

Hogy dacára mindezeknek kérésünkkel 4 hónapi fáradság után visszautasítottunk, sajnálat-
tal kell azon tényt constataálnom, miszerint ennek egyedüli oka az a társulati tagok által fizetett, és bányatelekkönyvileg biztosított, pótfizetésekből átalakult ugynevezett önkényes kölcsön, mely a függő adósságot 377 ezer forintról 832 ezer forintra emelte.

Ezen financiai mivelt sulya érzékenyen nehezedik a vállalatnak, ennek fizetés és további fejlődését zavarja, mert minden legkisebb hitelt merőben lehetlenné teszi; s ha mint ez jelenleg másképpen könnyen nem lehet, az egész vállalat összeomlad, csak is ezen elsőbbségi kötvények azok, a melyek a bánya bukását okozzák. Hoch! háromszoros hoch!!! ezek teremőjének.

Az október 11-ki jelentésemben ezen elsőbbségi kötvények eltörlése körüli fontosságot ismételve kiemeltem, s ezt párosultan egy azonnal eszközölni, aránylag csekély pótfizetéssel, mint egyedüli horgonyt tűntettem elé, a mely horgonyhoz a társulat hirneve, becsülete, és mondhatni létele kötve vagyon.

Nagyon sajnálható, hogy az október 11-ki társulati gyűlés e tekintetben határozott végzet nem hozott.

Azon ellenvetés, mely e tekintetben felhozott, hogy t. i. a társulatot ezen elsőbbségi kötvények felett a rendelkezési jog nem illet: nem képes ebbeli meggyőződésemet megengedni, mert arról a törvényezéseknek határozni kellene, vajlon a társulati tagoknak volt-e jogában ezen összegekről, melyeket 1860, 61, 62 és 1863-ban mint pótfizetéseket befizettek, 4 esztendő mulva vagyis 1864-ben elsőbbségi kötvényeket magoknak kiállíttatni. Nagy külföldiség van a között, vajlon ezen fizetések mint pótfizetések (Zubusse), vagy pedig önkényes kölcsön czime alatt történtek. Hogy mint pótfizetések fizetettek be, ezt eléggé bizonyítja azon körülmény, hogy a nemfizetők ellen törvényeszi eljárás indított, s részvényei dobra verettek.

Véleményem szerint önkényes kölcsönre joghátrányok fenyegetése mellett kényszeríteni senkit sem lehet. Ha tehát a társulati igazgatóság jónak látta a fizetési hátrányban levők ellen az ált. bányatörvények 157—162 §-kat alkalmazni, ez által ugy hiszem bebizonyította, hogy ez nem önkényes kölcsön, hanem valóságos pótfizetés; ezekről pedig elsőbbségi kötvényeket kiállítani nem lehet.

Ezen fizetéseket tehát az igazgatóság hol mint önkényes kölcsönt, hol pedig mint pótfizet-

tést kezel, a mint éppen inyre volt. Hogy ha t. i. arról volt szó, hogy a befizetett összeget biztosítsák, akkor nesze! az illetőnek elsőbbségi követényt kiállított, és ez esetben önkényes kölcsön volt. Ha pedig valaki nem fizetett, akkor az önkényes kölcsönből azonnal pótfizetés (Zubusse) lett, ennek behajtására a törvények szigorú alkalmazására hoztatván.

Hogy ezen eljárás — gyöngén kifejezve — törvénytelen, ezt úgy hiszem bizonyítani felesleges.

Mintán tehát azon alap, a melyre ezen épület emeltetett, minden jogerőt nélkülöz, az épület maga jogi szempontból ingatag, a barmikori törvényes végzés által halomra dűnhető.

Ezeket előre bocsátván, tekintettel arra, hogy a várt kölcsön eredményre nem vezetett, hogy a bányagondnokság a legkisebb üzleti tökével nem rendelkezik,

hogy az üzlet ennek következtében minden ágában szűnhet,

hogy e szerint a tételnek folytán rezes készíteni nem lehet, addig is azonban a munkásokat az inségnek martalékánul engedni nem szabad:

elodázhatlan köteleesség gyanánt tekintem, hogy a társulati gyűlés azonnal a szükséges üzleti tökéért teremtsen, ha pedig ez lehetetlennek mutatkozik, rögtön csüdt mondjon, hogy az üzleti töké a csüdtömög gondnoksága által beszerezve az üzletet tovább folytathatni lehessen, és az ajtó külsőben levő inségnek, s ennek kíséretében a polgári rend felzavarásának, szóval egy az egész vidéket fenyegető anarchiának ideje korán eleje vételessék. sat. sat.

Eddig a december 20-án üszvegyült társulati gyűlés eleibe terjesztett jelentésem.

Tordamegyei főbíró Miksa Elek múlt évi decz 14-én felolvasott jelentése.

(Folytatása és vége.)

4. Közlekedési nevezetesebb utaink megyénk alkertületében következőkben elősorolhatók:

1. A méhes gerébenesi vonal 1 mérföld és 3000 öl hosszúságban, melynek Méhestől m. sályig terjedő részében 3000 öl hosszúságban a földmunkája merőben hiányzik, többi részében földmunkája és gyenge kavicsolása megvan ugyan, s az út maga járható állapotban — de sánczai több helyen egészen betöltve — és hidjai részint kijavítandók, részint újból építendő, ezen vonalra az idén semmi javítás nem tételhetett.

2. A maros-ludas-méhesi vonal 3 mérföld és 3000 folyó öl hosszúságban — ezen vonalon készen van a földmunka Maros-Ludastól 2000 ölnyi távolságban — továbbá a szengyeli határon levő nagy hidtól m. zábig, és Tobáttól Zábig hidakkal ellátva és egyszer meg is kavicsolva, hátra van tehát a földmunka Tobát és Ludas között 3000, és Zábig és Méhes között hasonlólag 3000 folyó öl hosszúságban — hiányzik a Tobától alóli nagy tö árkon a hid, melyre nézt azonban hidterv és költségvetés már felterjesztve van, és építését azok megerősítése után azonnal megkezdhetni.

3. Az egerbegy-, jobban gyéres-örkei vonal M. tobátig 2 mérföld 2000 öl hosszúságban, ezen vonal a tobátit tőlőig kész ugyan, és ez üszön sánczai is kitakarítottak, de jövőre lényeges igazítások, emelések és lejjebb szállítások szükségeltetnek, hogy a jó út nevet kiérdemelhesse, ez üszön készített ezen vonalon 14 hid és még hátra van 5, mely még ezen évben megkésztül, mely

hidakra számadás terhe alatt utalványoztatott az alispánnak az útmunka megváltási pénzalapból 1000 ftt, ezen vonal földmunkájából hiányzik a tobátit tőlőig 2000 öl, melynek megkésztültével a ludas-zábig vonallal egybeköttetésbe jó, mi főként azért nevezetes, hogy az Aranyosnak Egerbegynél kimeríthetetlen kavics telepe az egész Mezőség üszös utainak bőv anyagot szolgáltathat.

4. A torda offenbánya-lupsai vonal 5 mérföld hosszúságban, ezen útvonal egész hosszában kész ugyan és 3 nevezetesebb hidjai hijával is járható, de az idei esőzések által megrongáltatva, helyenkénti töltéseket, sok mart erősítést és 800 öl hosszúságban kavicsolást igényel.

5. A borév-járai 1 mérföld 200 folyó öl hosszúságban, mely némely a Jára vize által megrongált egyes részeken kívül az esős időkhez képest jó állapotban van, kavicsolása azonban több pontjain szükségeltetik.

6. A torda szent-lászlói útvonal 4 mérföld és 2000 öl hosszúságban, melyből eddig csak 1 mérföld és 400 öl van kisanczolva, de a szükséges hidak és kavicsbiány miatt jelenleg rossz állapotban van, a biányag meg van vásárolva és több kavicsalmok is meghordva, csak azok felhasználása hiányzik, mi egy kedvező időjárás mellett még e tél folytán eszközölthetnek.

7. A m. dőse-m. eszei útvonal 200 öl hosszúságban, mely jelenleg teljesen kiigazítva és

8. A kocsárd-geréndi vonal mintegy 6000 öl hosszúságban, mely hasonlólag jó karban van. Ennyiből áll Tordamegye alkertületi útainak jelen állapotja, és ha azokról nem is tudtam a t. bizottmányunk eléggé kecségtől képet felmutatni, szolgáljon menteségtől az esős rossz üszü idő, és a 20 mérföld és 7800 ölt magában foglaló hosszúság, melyet concurrentialis munkával jó karba hozni és állandóan fenntartani nem középszerű feladat.

A felső-kerületben van: 9. A magyar-régen-galonyai 4 mérföldet tevő útvonal, melyre ez üszön hordtatott 3465 két öl hosszú és fél öl szélességű kavicsalom, mely az út sánczak kitakarítása mellett el is terítettett.

10. A galonya-mesterházi 5 1/2 mérföld hosszúságú útvonal, mely a fél mérföld hijával teljesen megkavicsolva és jól kiigazítva van.

11. A gőrgény-üvegcsüri 1 1/2 mérföld hosszúságú vonal az üvegcsüri patak kevés hijáni szabályozáson kívül jól ki van igazítva és megkavicsolva.

12. A só utján egész Bükényig 1 mérföld hosszúságban készített meg az út.

13. A péterlaki vonalon Péterlakáig 1 mérföld hosszúságban folyt, és foly jelenleg is az útművel.

14. A sz. régeni-m. fülöpüsi vonalon egész a kolozsmegei határszélig 2 mérföld hosszúságú útnak hibás részei kiigazítottak és megkavicsoltatva jó karba hozattak, hogy ezen utóbbi nagy vonalon a kavicsolás későre maradt, az azon vidéken is uralgó szarvasmarhák láb- és szájfájásának tulajdonítható; azonban ez is be fog mielőbb végeztetni, és így a felső-kerületben ez év folytán 17 mérföld útmunka tétel, melyből 11 mérföld hosszúság teljesen megkésztített, 6 mérföldnyi pedig kiigazított.

15. A bükényi hid teljesen megkésztítve, a közlekedésnek átadatott, még hátra van a karfák felállítása, mi még e tél folytán megtörténik; nem tehetem, hogy e helyen alispánaink erélyét és ügybuzgóságát elismeréssel meg ne említsam.

5. A megyének területén elvonulandó vasúti bejárások ügye, kormányi intézkedés folytán, múlt november hó 19-én Maros-Ludason és 20 kán Kutyalván tárgyalatott és örömmel jelenthetem, hogy M. Ludással szemben mintegy 400 öl távolságra állomás határozatott, mely ugyan Aleó-Féjermegye területén fog építtetni, de már is m. ludasi állomásnak kereszteltetett; nem hagyhatom említés nélkül, hogy ezen állomást előleges kormányi kiküldötti nyilatkozat szerint csak egy nyerttük meg, ha Ludasnál egy a Maroson keresztül építendő hid felállítását és onnan az indóházig terjedő útvonal kiépítését megyehatóságilag biztosítják, mit tisztségi megbízottunk alispán Szentkirályi Gábor jegyzőkönyvileg el is fogadott; ki kell ezen tárgyalásnál megyei mérnök Paulás Ignácznak urnak szakavatottságát emelnem, melynek folytán a Maroson építendő 2 vasúti hidnak meghosszabbítását, a vasút állandósága érdekében 60 öl hosszúságban kieszközölte.

6. A keblipénztár a kormányi rendelet értelmében megvizsgáltatva, szokott jó rendben találtatott; megyei útmunka megváltási pénz az augusztus havi kimutatásom szerint azon hó 13 ig jött be üszesen 2320 ftt 35 kr, azon innen december hó 13 kán 77 ftt 25 kr, üszesen 3307 ftt 60 kr, ebből adatott ki mai napig 1808 ftt 45 kr, van jelenleg a pénztárban 1499 ftt 15 kr.

7. Az adóügy ez uttal is sok hátralékot mutat fel, azonban a kimutatások bekládása megszüntével határozott számat kijelölni nem tudott.

8. Az idei újonczjuttalékból esett megyénk 4533 üszseirt ifjnból üszesen 397 rendes és 41 pótnjoncz, soroztatott a közös hadservezhez rendes 390, pótnjoncz 41, 7 jobávétel levén a múlt évi sorozásról; távollevő üszesen az eddigi arányhoz képest kevés volt, mi a szelidebb sorozási törvények üdvös befolyásánál tekinthető.

Egész contingens fedezve lön.

A honvédséghez soroztatott üszesen 414, kik közül önkéntesen többen állottak be.

A sorozás a legjobb renddel és a leghumánusabb módon ment keresztül.

9. A népszámlálási ügyben haladunk, a nyomtatott ívek kevés hijával már megérkeztek és a felső-kerületi 4 távolabb fekvő járásk albizottsági elnökeinek meg is küldettek, a többieknek is a még hátralévő nyomtatványok vétele után azonnal ki fognak küldetni.

Sajnálva kell megemlítenem, hogy megbízatásokról többen lemondottak, kiknek pótlása a múlt bizottmányi határozat folytán eszközöltetett, és még nagyobb sajnálattal kell felhoznom a t. képviselő bizottmány előtt azt, hogy dacára legforróbb óhajomásomnak és legnagyobb igyekezetemnek, nem sikerült ezen országos érdekt munkáltnál az államkincstár igénybevételét kiküldönm.

A régebb beérkezett kimutatások szerint is már mintegy 600 ftt költség kívántatik, mely a közgazdász, ipar- és kereskedelmi miniszterium statisztikai osztálya főnöke által utólagos számadás terhe alatt utalványoztatott is, de a mely üszadás a későbbi albizottsági elnöki jelentések alapján aligha elégséges lesz.

10. A közbiztonság megyénk egész területén legkevésbé sem lön megzavarva, apróbb kihágásokért volt bürtönbüntetés alatt múlt augusztus hó 23-ától kezdőleg e mai napig 74 egyén, elbocsátatott 68, marad jelenleg büntetés alatt 6 egyén.

11. A múlt bizottmányi ülés óta jött be a tisztségekhez üszesen 1125 ügydarab, ebből rendes kieselési uton ellátatott 875, tiszti üléseileg 250 db, miről a jegyzőkönyvek tanuszkodnak. Végre

12. Sajnálva kell jelentenem, hogy a néhai Csipkés Albert elhalálozásával tisztségünk egy derék tagját, a sz. lászlói járás pedig alig pótol-

ható erélyes szolgabíráját veszítette el, az üszesdésbe jött állomásra b. főispánunk által elölük ideiglenesen szolgabírósegéd Florián László nevezetett ki, ezen szolgabírói állomásra való választás jelen üléstünk egyik nevezetes teendőjét képezi.

Erős hitem és meggyőződés, hogy egyetértéssel és közös jóakarattal megyénk jólété, fölvirágoztatása el nem maradhat.

Mely alázatos jelentésem után magamat a t. képviselő bizottmányunk kegyébe ajánlom.

Hazafi s emberbaráti kérelem!

December elsőnapja lélekkráz, szerenostelen-séget hozott reánk, mert a rohanó áríz nem csak házainkat döntötte romba, de könyvtáramat is, melyet annyi odaadással gyarapítottam, melyre iparos keresetem minden megtakarított fillérét áldoztam, nagy részben semmivé tette, valóban elborul az ember lelke, látva hogy ünhibáján kívül életének becsületes keresménye egy perc alatt semmivé lett, e könyvtár volt a szegény vidékek szellemi kincse, s nagy horderejtű a közművelődés terjesztésére, mert ebből a vidék értelmisége csekély díjjért szellemi élvezetet, a szegény soros iparosok, s a megyebeli néptanítók valláskülömbőség nélkül ingyen olvasmányt nyertek, s ez által alkalom nyújtott nekik az önművelődésre; bátran mondhatom, hogy e hazaszeretettől származott vállalatom páratlan a testvér hazában mert én azoknak szellemi haladását tüzttem ki czélul, kik től a népnevelés terén legtübbet várunk, de azért leglányabbul díjaztuk. E könyvtár a veszély előtt 1438 kötetből állott, a nemzeti irodalom legjelesebb termékeit magába foglalta, jelen szerenostelen helyzetemben nem vagyok képes saját erőmből a benne történt nagy kárt fedezhetni, s az elvesztett vagy megsemmisült munkákat beszerezni, azért fordulok alázatos kérelemmel a nemes keblű hazafiakhoz, s a hazafias egyletekhez, kik közművelődésünk terjesztését szívőkön hordják, méltótaskanak akár könyv, vagy pénzbeli kegyes adományaikkal e könyvtárt felségíteni, hogy ismét folytathassam a közművelődés terjesztését, mely lefolyt életemnek legkedvesebb foglalkozása volt. Isten őrizzen bennünket hasonló csapástól. Tiszta-Ujlak január 7-én 1870.

Doby Antal.

UJDONSÁGOK.

(csig.) Báró Becke Károly Ferencz, a magyar-osztrák monarchia közös pénzügyminisztere hosszas betegség után folyó hó 15-én délbén meghalt. Csehországban szegény polgári szülöktől származott. Báróvá 1866 ban nevezetett. Utódján Weninger Vinczéet emlegeti a fama.

(csig.) A király ő Felségének f. hó 19 én reggel Pestre jelzett megérkezése elmaradt.

(csig.) Gr. Széchenyi Gyula, József főherczeg ő fenségének advarmestere, ezen állomásától egész ségi szempontból, valamint gr. Széchenyi Gyuláné gr. Széchenyi Károlin, Klótilde főherczegnő ő fenségének főudvarmesternője, ezen állomásaiktól, saját kérelmükre fementettek.

(csig.) Az akadémia elnökévé b. Eötvös József, alelnökévé Lónyay Menyhért ő nagyméltóságai, titkárokká Gyulai Pál és Szabó József lettek megválasztva.

(csig.) Engel Gisella kisasszony, mint biztos forrásból tudjuk, Lucia-ban fog fellepni a jövő hét elején. A közönség nagy érdeklél várja e fellépést, s a legzebb reményeket kötik a k. a. jövőjéhez, ki Münchenben nagy szenvedély és szorgalommal készült pályájához. (M. P-ból)

(csig.) Dancz Nina k. a. jutalomjátékául közelebből „A jégpalota” című hatásos dráma fog színpadra kerülni. Dancz Nina, kit ifjúsága, meggyőző areza és szorgalma színpadunk kedvencei tagjai közé emeltek, minden irányban megérdemli a közönség pártfogását. (M. P-tól)

(csig.) Torma Károly Belső-Szolnokmegye főispánja 50 forinttal kezdte meg az első honvédenekarra az adakozást a megyében. Elég jó példa, bár mentől többen követnék!

* A nagybányai „Erzsébet” kisedőv-egylet lapunkhoz is bekládte évi jelentését az 1868. oct. 1-től 1869. decz. 31-ig terjedő működéséről. A bevételek üszszege 2112 ftt 90 kr, miből levonva a kiadásokat 1978 ftt 17 krral, a pénztári maradvány 134 ftt 83 kr. o. é. Az intézet üvölges vagyona 7381 ftt 67 kr, a szenvedölges vagyon 2106 ftt s így a tiszta vagyon állás tőkéje 5275 ftt 67 kr o. é., mibez számítandó az óvoda-épület értéke: 5210 ftt s a butor és felszerelés 430 fttal, tehát a tőke-vagyon: 10915 ftt 67 kr. o. é. Az óvoda áldását élvezte e 14 hó alatt: 112 gyermek, köztük 53 fiú és 59 leány; vallásra nézve volt 72 röm. kath., 25 helvét és 7 ágostai hitv., 3 gör. kath. és 5 héber vallásu. Az egylet jelenleg 32 örökös (alapító), 40 részvényes, 6 gyámoltó és 12 pártoló tagot számlál. Az örökös tagok közt vannak Király és Királyné ő Felségeik 1000 fttal; gr. Károlyi Alajosné évenként 100 fttal, Nagybánya kir. bányaváros 1050 fttal és számosan 200- és 100 fttal. — Ez alkalommal nem mellőzhetjük azon óhajításunk kifejezését: vajha minden közművelődési intézet szerkesztene ily jeles évi jelentést és küldené be azt a la-

poknak; ez lenne a szellemi haladásra buzdító egyik nem megvetendő tényező.

(csig.) Ma van a redouteban a kolozsvári jótekyon nő-egylet első jelmezbiája. A közönség készlődése hinniuk engedi, hogy méltó tódá lesz a tavalyinak ugy anyagi, mint az esprit tekintetében.

(csig.) Arany János koszosus költőnk huzamosabb idő óta betegeskedett. Betegségének oka, az oldalában támadt vesekő volt. Most, mint a pesti lapokban olvassuk, dr. Kovács Endre, jeles múltú és a pesti egyetemen dr Balassa utóda, a múltéti szerencsésen keresztül vitte, s ennek folytán a feltett beteg egészségi állapotában javulás állott be.

(csig.) Id. Tauffer József urnak lapunk mult számában hozott nyilatkozata nem elégitette ki a 2 dik temetkezési társulat tagjait. Utóbbiak ugyanis óhajtták, hogy mintán azon gyűlés, mely az egylet feloszlását kimondotta, határozatképes nem volt, az elnök által új közgyűlés hívassék egybe, és erről a tagok egyenként meghívók által értesítessenek. Ezen gyűlésben kívánnak aztán véglegesen határozni.

(csig.) A honvédokkantzak menháza javára a hunyadi 19-dik számú honvédászlóalj tisztikara f. január hó 29-dikén Szászvároson táncvigalmat rendez.

(csig.) Pestről írják: hogy a kolozsvár-nagyvárad vasút a közforgalomnak f. évi május hóban fog átadatni.

Dr. Bikfalvi Máthé Domokos fogorvos és fogművész most Brassóban működik s ott lesz e hó 31 ig szállása a klastromutezában. Azután folytatni fogja körutját és Kolozsvárt is meglátogatja huzamos időre. Tanácsot ingyen ad, ugy a szegényeknek is a foghúszást díjtalanul végzi.

KÜLFÖLD.

Páris, jan. 17. A kamara mai üléseben indítványoztatott: A kamara mondja ki, hogy bizván a kormány szilárdságában és helyeslélvén az általa tett intézkedéseket, a Rochefort ellen beadott kiadási kérelem visszavételét a kamara méltányos dolognak tekintti. — Ollivier oda nyilatkozott, hogy Rochefort ki- vagy ki nem adatásának megengedésből kabineti kérdést csinál.

A „Figaro” szerint Rudolf koronaherczeg a franciaia koronaherczeget látogatásra hivta meg Bécsbe, maga részéről a viszontlátogatást megígervén.

A franciaia senatus 15-iki üléseben Maupas interpellatit nyujt be a belpolitikára vonatkozólag és ezt mondja: A jelenlegi kabinet oly válságos viszonylatok közt lép fel, hogy azt mindnyájunknak támogatnunk kell. Szónok csak arra nézve kíván határozott nyilatkozatot a kormánytól, meny nyire szándékozik menni; ő programját kéri.

Ollivier azt válaszolja, hogy azon egyetlen tény, miként a kabinet a kormányra jutott, többet ér minden nyilatkozatnál. A kabinetnek már van multja, a melyre hivatkozhatik. Mi — mondja Ollivier — a kormányhatalmat nem kértük; azt ajánlák nekünk, hogy eszméinket léptessük gyakorlatba. Mi ezt elfogadtuk. A radicalis párt forradalmat akar. A kormány elfogadja a harczt. Mi leszünk ellenállás, de soba sem reactio. A miniszterium loyálisan keresztülviendi a két programot, melyet tagjai aláírtak. A két program közti különbség jelentéktelen. A balközép programja csak pontosabb körvonalozaa a jobbközép programjának. A kormány el van határozva, semmit sem tenni a senatus beleegyezése nélkül, az alkotmányozó hatalomra vonatkozólag. A miniszterium kéri a senatus támogatását. (Kiáltások: Meg fogja kapni!) A senatus nem lesz a haladást gátló akadály, de igen is egy pillanatnyi akadály, mely megóv a nagyon is gyors előrehaladástól, s mely biztosítandja a haladást. (Élénk tetszés.)

Mint a „Courr. de Bayonne”-nak Madridból írják, Rivero lemondott a cortes gyűlés elnökségéről, hogy belügyminiszterré legyen, Topete admiral sürgetésére, ki ezen föltételhez kötö a tengerészeti tárcza ujra-átvételét. A trónjelöltségek kérdése nem fog elővetetni az organicus törvények megvitatásáig, melyeket Rivero tülstént a kamra elé szándékozik terjesztetni. A kamara elnökévé bihetőleg vagy Olozaga vagy Zorilla fog megválasztatni.

Florenz, jan. 17. A király f. hó 26 kán érkezik ide, hogy Albrecht főherczegét elfogadja. Az osztrák-magyar követ b. Kúbeck, Anconáig kísérendi el a magyar királynét.

Róma, jan. 17. A zsinati etyák közül 300-nál többen vonakodtak aláírni azon petitiót, mely a pápa csalhatatlansága kimondásának czelszerűségét fejezi ki. Mások elhalasztólag válaszoltak. A csalhatatlanság kimondásának ellenzői ellenkérvényt akarnak beterjesztetni. Ha a kérdés a zsinatban el fogna halasztatni, azt hiszik, a csalhatatlanság nem fog erkölcsi egyhangúságot nyerni.

München, jan. 17. Az országgyűlés ma nyitattott meg a király által. A trónbeszéd törvényjavaslatokat jelent be: a közvetlen választásokra, a büntető rendtartásra és a polgárőrség szervezésére vonatkozólag. A trónbeszéd a budgetről szólván: ezeket mondja: A budget elkészítése — dacára a

